

De brochure van 23 maart 1945 werd geschreven door consulent ds. I. de Wolff (van vrijgemaakt Almelo) aan de kerkenraad en de leden van de Gereformeerde Kerk:

ALMELO, Vrijdag 23 Maart 1945.

Aan de leden der Gereformeerde Kerk
(binnen synodaal verband) te Almelo).

Geliefde broeders en zusters,

Zondag j.l. kwam de Geref. Kerk te Almelo voor het eerst samen als vrijgemaakte gemeente, zij het in nog klein getal; velen uwer zullen vanwege de gebrekkige publicatiemiddelen er pas op Zondag of daarna van gehoord hebben. Als we spreken van „vrijgemaakt”, wordt daarmee bedoeld: vrijgemaakt van menselijke inzettingen, die niet naar den Woorde Gods zijn, benevens van synodale bestuursmacht welke inzettingen heeft verordend. Dit kleine getal, dat samenkwam onder de ambtelijke leiding van Ds I. de Wolff, daartoe afgestaan door de kerk van Enschede en van den door uw raad geschorsten diaken Hagens, en uit kracht van het ambt aller geloovigen, pretendeert de wettige voorzetting te zijn van de aloude Gereformeerde Kerk van Almelo en mitsdien haar aanspraken op alle daarmee samenhangende rechten; en waar alzoo twee instituten denzelfden naam voeren zullen wij hier ter voorkoming van misverstand gemakshalve spreken van: *Kerk-buiten-het-synodaal-verband*, en: *Kerk-binnen-het-synodaal-verband*.

Wat betreft de droeve kerkelijke toestanden in ons vaderland mogen wij u verwijzen naar den hierbijgaanden open brief, welken de kerkeraad te Enschede gezonden heeft aan alle kerkeraden in Overijssel en den Oosthoek van Gelderland, en dus ook aan uw kerkeraad. We beperken ons tot de plaatsgehadhebbende gebeurtenis in Almelo.

Op 11 Maart is u voorgelezen, dat br. J. Hagens is geschorst in zijn ambtelijke bediening volgens art 79 en 80 der kerkorde. Hoe luiden die artikelen? In art. 79 staat: „Wanneer Dienaars des Goddelijken Woords, Ouderlingen of Diakenen een openbare grove zonde bedrijven, *die der Kerk schandelijk, of ook bij de Overheid strafwaardig is*, zullen wel de Ouderlingen en Diaken terstond door voorgaand oordeel des Kerkerads en der naast gelegen gemeente in hun dienst geschorst of daarvan afgezet worden, maar de dienaars alleenlijk geschorst worden. Of deze geheel van den dienst af te zetten zijn, zal aan het oordeel der classe staan, met advies van de in art. 11 genoemde deputaten der particuliere synode.

En welke zijn nu de zonden „die der Kerk schandelijk, of ook bij de Overheid strafwaardig” zijn? Dit zegt art. 80: „voorts onder de grove zonden, die waardig zijn met opschorting of afstelling van den dienst gestraft te worden, zijn deze de voornaamste: valsche leer of ketterij, openbare scheurmaking, openlijke blasphemie, simonie, trouwelooze verlating zijns dienstes of indringing in eens anderen dienst, meenedigheid, echtbreuk, hoererij, dieverij, geweld, gewoonlijke dronkenschap, vechterij, vuil gewin; kortelijk, alle de zonden en grove feiten, *die den bedrijver voor de wereld eerloos maken, en in een ander gewoon lidmaat der Kerk de afsnijding waardig zouden gerekend worden.*

In die rij dergenen die een schandelijk en eerloos leven leiden is dus ook br. Hagens geschoven. Waarom hij dan ook heel consequent van de sacramenten geweerd is. Aldus de handelwijze van hen die ambtsdragers zijn om de gemeente (ook br. Hagens en diens gezin) te leiden, te verzorgen en te besturen naar HET WOORD GODS.

Was nu de handeling des kerkerads naar dat woord van den Koning der Kerk? Op die vraag hebt gij allen krachtens het ambt der geloovigen voor uzelf een antwoord te geven.

Ds. Rijksen schreef in no. 2 van het Mededeelingenblad: „broeder Hagens wilde niet meewerken aan een compromis inzake de huidige geschillen in onze Kerken. Dat is nu eigenlijk alles”. Want er gaan immers stemmen op „om te komen tot een nieuw compromis inzake de verbonds- en sacramentsbeschouwingen op gereformeerden grondslag”. Prachtig! De kerk moet dus zoeken naar een compromis, alsof het compromis van 1905 met al de daaruit voortgesproten ellende al niet genoeg geleerd heeft! En dat compromis zal dan zijn inzake de „verbonds- en sacramentsbeschouwingen op gereformeerden grondslag”. Moet de kerk leven bij „beschouwingen”? En dan nog wel op gereformeerden grondslag”. Er bestaan wel mannenvereenigingen op gereformeerden grondslag, maar dat de *belijdenis der kerk van Jezus Christus* (volgens Ds. Rijksen „verbonds- en sacramentsbeschouwingen”) ook al rust „op gereformeerden grondslag” — ziet, dat is nu werkelijk een openbaring voor ons.

Daartegenover stelde br. Hagens, krachtens zijn ambt als geloovige, dat de kerk van Almelo een krachtig profetisch getuigenis behoort te geven tegen het drijven (met den daarmee verbonden gewetensdwang) van een leer, die onze vaders nooit als Kerk-leer hebben gekend, *die niet uit de Schrift is*, door God niet geboden wordt. Laat men het anders toch bewijzen! Laten de predikanten en professoren toch eens helder en klaar uit de Schrift zelve die leer aanwijzen! Hij riep den kerkerad tot *gehoorzaamheid* aan het Woord Gods inplaats van te marchandeeren om geit en kool te sparen. Eischt God niet, dat we eer van alle schepselen afgaan en die varen laten, dan dat we in het allerminst tegen zijn wil doen? (Zd. 34) Het buigen voor een door de synode opgelegde ongodelijke leer is zonde voor God.

En om die getrouwheid heeft de kerkerad uitgeworpen en van de sacramenten geweerd, dus: in aanvang buiten het Koninkrijk der hemelen gesloten, en hij heeft het van God opgelegde ambt schrikkelijk misbruikt tot zelfhandhaving en uitstooting van wie door den Heere niet uitgestooten worden

Broeders en zusters! Buigt alleen onder het Woord! Christus' juk is zacht en zijn last is licht. De vrijgemaakte kerk zoekt aansluiting bij iedere kerk die met ons staan wil op den grondslag der Schrift naar de drie (niet vier!) formulieren van eenigheid, en verwerpt alle hierarchie, die een schandvlek is op het koningschap van den Heere Jezus Christus. I. d. W.

De volgende brochure van 21 april 1945 van de vrijgemaakte 'broeders Bruins en Gouman' was ook gericht aan de kerkenraad en de leden van de Gereformeerde Kerk te Almelo.

ALMELO, Zaterdag 21 April 1945.

**Aan de leden der Gereformeerde Kerk
(binnen synodaal verband) te Almelo.**

Om het vaste Woord.

Joh. 15 : 5 en 6. „Ik ben de Wijnstok en gij de ranken. Die in Mij blijft en Ik in Hem die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen.”

„Zoo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen, gelijk-kerwijs de rank, en is verdord, en men vergadert ze, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand.”

Deze woorden sprak de Heiland kort voor zijn gevangenneming tot zijn discipelen en deze woorden spreken nog tot ons.

Er is hier geen sprake van *alleen* ranken, die vrucht dragen, maar ook van diegene waarbij geen vrucht zal gevonden worden, welke zullen worden verbrand.

Sprak de Heiland dit tot Zijn discipelen, die besneden waren en behoorden tot het oude verbond, zoo spreekt Hij nog tot ons, die gedoopt zijn en behooren tot de Nieuwe Bedeling.

Ze zijn allen ranken. Ook wij zijn *allen ranken*, zonder onderscheid.

Allen die gedoopt zijn in de Naam van den Drie-eenigen God. De Heiland spreekt niet over diegenen die waarlijk gelooven, dat zij *alleen* de ranken zijn, doch hij zegt wel van hen dat zij vruchtdragende ranken zijn. Ook de gedoopten, die ongeloovig zijn en blijven, zijn ranken, doch zij worden in het vuur geworpen, dit is: ontvangen de eeuwige straf. Zoo is er ook bij de doop der kinderen geen sprake van of zij wel of niet ranken zijn.

Dit zijn ze zonder meer en voor ons staat vast, indien de Heere een van onze jonge kinderen wegneemt, dat Hij ze opneemt in de Eeuwige Heerlijkheid, wijl Hij een verbond heeft opgericht met de geloovigen en hun zaad.

Gen. 17 : 7 (een eeuwig verbond). Daarom is er geen grond te vinden in de Schrift voor de theologische vinding van *in-* en *uitwendig* verbond of wel dat wij ze rekenen moeten als tot het verbond behorende totdat het tegendeel blijkt. Neen, ze zijn ranken, al zijn ze dorre ranken en daarom: ze zijn bondelingen en blijven het tot hun dood toe, al zullen ze dan als verbondsbrekers gestraft worden. De dorre ranken worden verbrand. Juist daarom moet des te sterker de nadruk gelegd worden in de prediking op hun groote verantwoordelijkheid, waar ze als verbondsbrekers een zwaarder oordeel zullen ontvangen. Hoe groot zien we hierbij Gods ontferming die als Eerste in het verbond dezulken nog toeroept dat zij zich moeten bekeeren, waar het verbond van kracht blijft tot aan hun laatste ademtucht, of tot een voordeel of tot een oordeel.

Zoo is er geen plaats voor een veronderstelde wedergeboorte, waar de Schrift die ons niet leert. En theologische vindingen hebben hierbij geen waarde en daarom nog eens: het gaat om het vaste Woord.

B.

Candidaten voor de excommunicatie.

Candidaten werden en worden van de kansel geweerd. Waarom toch? Menigeen zal zich dit afvragen. Kunnen zij dan de Belijdenisschriften niet ondertekenen? Wordt bij hen soms afwijking van de Ger. leer geconstateerd? Niets van dat alles! Zij kunnen om des gewetens wil de veelomstreden formule van het „houden-voor-wedergeboren” niet ondertekenen. Dáárom wordt voor hen

het bordje „verboden toegang” bij de kansel geplaatst. Het is als in de dagen van de uitstorting van Gods Geest na Jezus' hemelvaart. Versmaad en veracht werd dat kleine groepje van Jezus' trouwe volgelingen. Maar toen de Geest neerdaalde, was dat niet op de hoofden van de togadragers van het Sanhedrin, maar op die van dat groepje kandidaten voor de excommunicatie. Herinnert U zich nog die woorden uit de Pinksterpreek 1944 van Ds. Rijkse? Ik citeerde vrij uit het hoofd. Wat zegt Uw predikant nu? Dat die bindingskwestie nog niet volkomen duidelijk schijnt te zijn. Want velen zijn niet meer slechts *candidaten* voor de excommunicatie, maar velen *zijn* na Pinksteren 1944 geëxcommuniceerd, terwijl anderen toegelaten werden zonder dat hun die eisch gesteld werd. Inderdaad dus, niet duidelijk. De getroffen kandidaten zullen het ook niet begrepen hebben. Wie heeft hier gescheurd? G.

Zijn Toelichting en Praeadvies niet bindend?

Toen Ds. Rijkse met een broeder ouderling mij namens de kerkeraad een bezoek kwam brengen naar aanleiding van mijn bezwaarschrift, zei hij het volgende: „Dat de Synode de veronderstelde wedergeboorte leert, is gewoonweg een *fabel*”.

Om dergelijke misvattingen zouden wij dus gebroken hebben met het synodaal verband.

Toen wij hierover nader spraken, constateerde hij dat ik „verward zat in de strikken van Toelichting en Praeadvies”. Hijzelf had daar ook in verward gezeten, maar enkele maanden geleden had hij zich daarvan los kunnen maken.

Ds. Rijkse conformeert zich dus niet aan Toelichting en Praeadvies. Wat was het antwoord van de Gen. Synode, toen meerdere malen was verzocht: „duidelijk uit te spreken dat niemand gehouden is de genomen besluiten te verstaan in het licht van de Toelichting”.

Het antwoord luidde: „Om iets af te doen van wat men uit de Toelichting kan leeren ten aanzien van geest en bedoeling der uitspraak, zou onverantwoord zijn — en ook gevaarlijk.

Immers aan de wensch om de Toelichting los te laten, zou men niet kunnen voldoen, zonder ook het gezag dier uitspraak zelve, n.l. het houden voor wedergeboren, te ondermijnen”.

En Prof. Ridderbos schreef onlangs in: „Is dat Reformatie?”, waarin hij Ds. R. H. Bremmer van Helpman bestrijdt: „Ge moogt echter niet knoeien. *Wilt ge weten of ge met 1905 in overeenstemming zijt, dan zijn daar de stukken als de Toelichting en het Praeadvies en zelfs de Brochure „Kerkscheuring” waaruit ge kunt weten of ge met 1905 in overeenstemming zijt*”.

Niet knoeien, zegt Prof. Ridderbos. Denk erom: Toelichting en Praeadvies bewaren U daarvoor. Weg met die Toelichting en dat Praeadvies, zegt Ds. Rijkse. Wie knoeit hier? G.